

KULIN BORBÁLA

Jegyzőkönyvi vallomás

mellyet Littkey Erzsébet tett 1939. augusztus 28-cadikán Karády őrnagynak a Móricz Zsigmondhoz füződő nyomozás során

Két nő érkezett a házhoz, egyikük nadrágossan, hogy a Littkey kisasszonyt keresik. A szobalányt tetszenek-e érteni? Mer' az én volnék.

Behívtak engem a tisztaszobába, hogy néhány szót, ha tudnánk csendessen beszélni fontos ügyekről

Hogy tudom-e, hogy Mária asszony válni készül? Így az egyik. Nem tudtam. M. úr dolgaiból oly módlag lett elege, hogy a szabadúláson gondolkozik. De hogy a válás nem egyszerű dolog, főként, ha asszony kezdeményezi, földönfutóvá válhat, hát ebben tudnék én Mária asszonynak segíteni. Én neki abban jó szívvvel, mondtam. Erre a másik kezdett belé, hogy M. úrra miféle terhelő dologgal tudhatnék előállni, mert hogy kifelé tisztességes ember, nem csal, nem lop, arról meg lettek győződve, de talán hazudni csak hazudik, hiszen minden ember hazudik valamelyest. S kérdezgetni kezdtek, mit tudok én M. úr nőekkel való dolgairól, szokott-é hazahozni idegen asszonyokat, lányokat a házba. Mondottam én, itt még a Mária asszonyon s a leánygyermeken kívül más fehér népet nem láttam, pediglen három esztendeje vagyok itt alkalmazva. Ekkor látszatra tanácsalanságba estek, s akkor hozakodott elő a nadrágos asszony ezzel a mittu-doménmivel. Hogy halottam-e én arról, mi az a mittú. Mondtam, hogy nem én. S akkor magyarázni kezdte nekem, hogy kik mondják azt, hogy mittú, avagy, ahogy azt magyarul mondhatnók: én es. S kérdezget, hogy én egyet-érték-e azzal, hogy minden nőnek joga van a saját teste felett rendelkeznie. S mondja hozzá, nincsen forradalom anélkül, hogy szobrok porba ne dőljenek. Engemet kérdez? Na, majd M. úr jól megírja és szerte publikálja a világba az én sorsomat, az árvácskát, s akkor majd megtudja, kit kérdezett effélékről. Abban lett végül közöttünk egység, hogy ami a férfiakkal való érintkezést jelenti, én azzal egyetérték, ne csókolgasson s ne is simogasson senki nőt sem leányt senki férfi, s ne játszadozzék véle az ő igaz, legfelsőbb vágya ellenére. Tán, mondom nekik erre, ez ügyben nem éppen M. úr feleségének, Mária asszonynak van-é problémája? De ezzel nem törődtek. Más tekintetben, hogy, ha én a testem felett rendelkezhetnék, kisdég tovább aludnék reggelente, mert rosszul bírom a korai kelést, vagy hogy mikor Mária asszony zsák krumplit hozat fel velem a pincéről, én azt a kérést biz' visszautasítanám, arról már nem jutottunk düllőre. Az alvás meg a krumpli ügye, azt mondták, más eszmei áramlatra tartozik.

Kérdezik akkor, mióta vagyok én M. úr szolgálatában. Mondom nekik, hogy épp most lett elmondva, hogy majd' 3 éve vagyok a háznál. S hogy M. úr, aki a női szépséget tudvalevőleg igencsak kedveli, nekem valaha afféle ajánlatokat nem-e tett. Miféle ajánlatokra gondolnak? Hogy ígért-é több fizetést a kelleténél valamilyen „el-

lenszolgáltatásért”, így mondták, cserébe. Akkor eszembe jutott, hogy egy ízben egy ötforintost nyomott M. úr a kezembe, hogy szaladjak ki neki dohányért, s ha ezt most azonnal megteszem, megtarthatom a visszajáróját. Erre sóhajtozásba meg összenézésekbe kezdtek. Akkor a nadrágos egy papirost vett elő, s mondtotta, hogy, ha félszagségem miatt magam dolgaival előállni nincs is bátorságom, nekik az is elég, ha diplomatikus leszek. Kérdeztem, hogy hogyan legyen én nekik diplomatikus. Azt mondja a nadrágos erre, hogy, például ő állít valamit, példának okért mondjuk ezt: „Móricz úr minden csinos nőt elcsábít” s én erre csak mondjam azt, diplomatikusan, hogy „ezt én sem megerősíteni sem megcáfolni nem tudom.” S kérdezte, értem-e mi ebben az okos diplomácia.

Ekkor a másik vette át a szót, hogy volt-e rá valaha alkalom, hogy M. úr engem megérintett. Ó, mondom, nagy ritkán történik ilyen, mikor alkoholizál. Na, erre felkapták a fejüket. Hogy miféle férfiúi agresszió tör elő M. úrból részegsége idejében. Mondtam én erre, hogy M. úr, ha iszik, jámborabb, mint egy törött lábú özgida, s belőle bizony semmiféle erőszak elő nem török. Napok hosszát csak bezárkózik a szobájába, s iszik, ételt is alig vesz magához majd' egy hétig. Azért, mondták, meséljem el, hogyan is esett meg az, hogy M. úr engem megfogdosott. Hát, mondtam nekik, hogy egy alkalommal, mikor rája néztem, mert ilyenkor egyedül én nyitok rája, hogy kis vizet vigyek neki, s hogy nézzem, él-e még, az asztalánál, a nagy karosszékében ült és odahívott közel magához. S megfogta a kezem. S azt mondta: *Bözsike, te kis csibe, az isten megáldjon téged.* S aztán? kérdezték. S aztán a kezemet elengedte, s kérte, térdeljek oda hozzá, a lába elibe. Na, erre a két nő nagy élénkséggel előre hajolt, s mondták, folytassam! Mit csinált aztán M. úr? M. úr akkor, mondtam nekik, hogy odatérdepeltem hozzá, az arcomat a két tenyerébe fogta, s megint csak azt mondta: *Bözsike!* Olyan gyengességgel, mint aki mindjárt utolsó lehet lehelli ki. *Bözsike,* mondta nekem M. úr, *szoktál-e te rosszakat álmodni?* Nagy ritkán, mondtam neki, s akkor általlában ijesztő tűz elől menekülök. *Bözsike,* mondtotta erre megint, *s olyakat szoktál-e álmodni, hogy a föld s az égbolt kettéhasad?* Nem én, feleltem. *Igazi nő vagy te, kis csibém,* mondtotta erre, *az isten áldjon meg téged.* *Igazi nő.* S ezt mire értette? - kérdezte a nadrágos. Azt mondta M. úr, igazi nő vagyok, mert, bár sok szörnyüséget láttam és éltem ezen a világon én, a Jóisten engem olyanra csinált meg, hogy az igazi rettenetet az én szemem elől még álmomban is eltakarja. Mert ha el nem takarná, attól a rettenettől bizony elapadna az én méhem és a mellem, soha gyermeket nem lennék szülni képes, s ha ilyen boldog vakságot az isten a nőknek nem teremtett volna, az emberiség biz' réges rég kipusztult volna a föld színéről. Mondott-e még valamit? - kérdezte tovább a másik. Mondani nem, csak kérdezett. S hát mit kérdezett? *Hogy láttad-e Bözsike, az éjszaka, ahogy az ördög gyerekfejekkel labdázik, s halottam-é ahogy nevet hozzá.* Nem láttam, nem hallottam én - feleltem neki. S akkor, akkor mit csinált még M. úr? - kérdezték sürgetőleg. Sírni kezdett - mondtam, sírni, mint egy gyermek.

A két nő erre összenézett. Menjünk, mondta a nadrágos. Menjünk, mondtotta neki a másik.